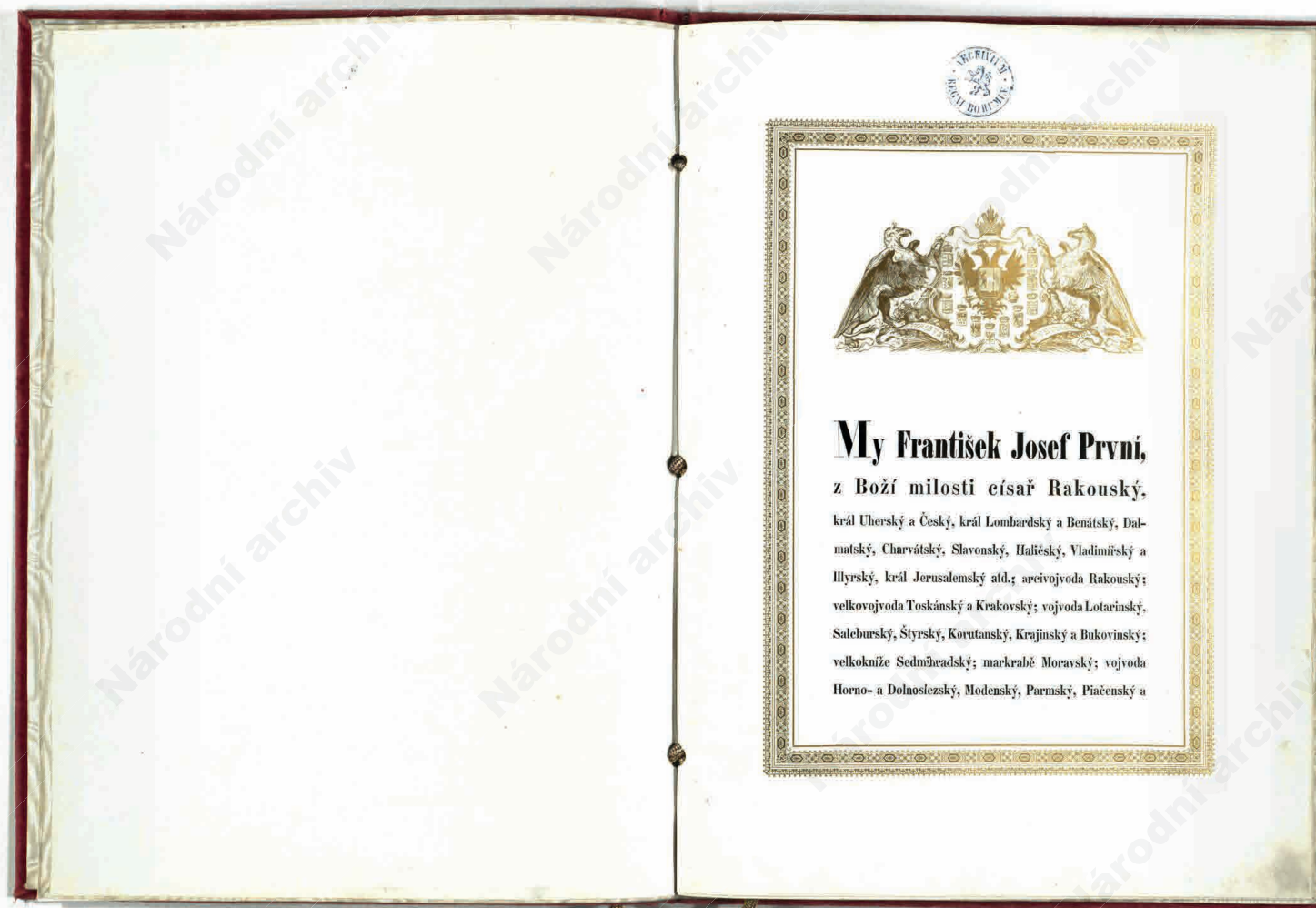

Tzv. Říjnový diplom

Po porážkách rakouské armády na bojištích u Magenty a Solferina roku 1859 a odstoupení Lombardie Itálii, nebyl již absolutistický vládní systém nastolený po revoluci 1848 udržitelný. **Císař František Josef I.** patentem z 5. 3. 1860 zřídil tzv. rozšířenou říšskou radu, která měla připravit klidný přechod do nové éry.

Tzv. Říjnový diplom z 20. 10 1860 uvedl císařův manifest, ve kterém zdůvodňoval nezbytnost předchozího absolutismu a fakticky se této formy vlády vzdával. Říjnový diplom stanovil za právní základ, na němž je založeno „mocnářství Rakouské“, tzv. pragmatickou sankci z 19. 4. 1713, vydanou císařem Karlem VI., která ustanovila nedílnou vládu jednoho panovníka z habsburské dynastie nad celou říší. Právo vydávat zákony měl mít pouze císař společně se zemskými sněmy a říšskou radou. Veškeré zákonné záležitosti společné všem královstvím a zemím monarchie se měly projednávat a vyřizovat v říšské radě. Vše ostatní v jednotlivých zemských sněmech, při zvláštním postavení uherské koruny. Diplom naznačil možnost jisté federalizace monarchie na principu historické státoprávní tradice jednotlivých zemí a vyzdvihl význam jednotlivých zemských sněmů. Ohlašoval návrat k parlamentnímu zřízení – ke konstituční monarchii.

Tzv. Říjnový diplom
1860, říjen 20.
NA, AČK, inv. č. 2505

Quastalský, Osvětimský a Zátorský, Těšínský, Furlanský,
Dubrovnický a Zaderský; knížecí hrabě Habsburský,
Tyrolský, Kyburský, Gorický a Gradišský; kníže Tri-
dentský a Brixenský; markrabě Horno- a Dolno-Lužický
a Istriánský; hrabě Hohenembský, Feldkirchský, Bre-
gencký, Sonnenberský atd.; pán Terstský, Kotarský
a na Slovinském krajišti; velkovojvoda vojvodství
Srbského atd. atd.

tímto všem na vědomí dáváme:

Předkové Naši slavné paměti moudře i pečlivě k tomu hle-
děli, aby v Našem nejpasnější domě zřízena byla jistá forma
posloupnosti, načež od Jeho c. kr. Apoštolského Veličenství,
slavného císaře Karla VI, dne 19. dubna r. 1713 s konečnou
platností a nezměnitelně ustanoven jest řád posloupnosti záko-
nem státním, základním a domovním posavadě platným, kterýž
pod jiným pragmatické sankce znám jest a od řádných stavů
Našich rozličných království a zemí přijat byl.

Na tomto řádu posloupnosti co nepodvrtném základu
právním a na nedělnosti i nerozlučelnosti svých rozličných částí,
s právy a svobodami jmenovaných království a zemí v srovnalost
uvedené, založeno jsouc odolalo mocnářství Rakouské, smluvami
státními a mezinárodními od té doby rozšířené a utužené, vřelě
všelikým nebezpečstvím a útokům, které na ně dorážely, jsouc
v tom podporováno a hájeno věrností, oddaností a udatností
svých národův.

Prohlédajíc k dobrému Našeho domu a Našich poddaných,
máme za svou povinnost vladářskou, alychom mocného posta-
vení mocnářství Rakouského hájili a pojištěním, jasných a nepo-
chybných zřízení právních a svorné spolupráce bezpečnosti
jemu propůjčili. Kteréhožto zjištění mohou úplně poskytnouti
jen takové instituce a taková zřízení právní, ježto stejnou měrou
se srovnávají s vědomím práva historického, s rozličností Našich
království a zemí, a s tím, čeho vyhledává jich pevný, nedělný
a nerozlučelný svazek.

Hledíce k tomu, kterác tůn, že všichni poddaní Naši před
zákonem jsou rovni, že všichni mohou volně náboženství své pro-
vozovati, že všichni, necht jsou tolo neb onoho stavu a rodu,
jsou ku všelikým úřadům působni, též tůn, že všichni společně

a stejnou měrou jsou povinni, službu vojenskou konati a dané platiti, a že jest zrušena robota a odstraněna linie celní mezi zeměmi, společná zřízení orgánická a svorná společenost v Našem mocnářství znamenité se rozšířila a utužila, — uváživše mimo to, že pro bezpečnost Našeho mocnářství a pro bláho jedné každé země, ježto moe státní ve všech zemích pevniny evropské v jedno jest spojena, nevyhnutelně potřebí, aby se nejvyšší úkolové státní společné vykonávali, — měli jsme za dobré, pro vyrovnání posavadních rozdílností mezi Našimi královstvími a zeměmi, a k tomu konci, aby poddauí Naši měli příhodné uspořádaného účastenství v zákonodárství a správě, ustanoviti dle pragmatické sankce a z plné moci Naši, za stálý a neodvolatelný základní zákon státní, kteržž Nám i řádým potomkům Našim pravidlem u vlády bžti má, co níže tuto položeno a naříditi takto:

I. Prvo, zákony dávati, jež mžniti a rušiti, vykonáváno bude od Nás a od Našich nástupcův jediné společné se sněmy zemskými řádně shromážděnými, a vedlé případností s radou říšskou, do kteréž budou sněmové posílati jistý počet úduv, kteržž My ustanovíme.

II. Všecké věci, zákonodárství se týkající, ježto se vztahují ku právům, povinnostem a záležitostem, kteréž mají veškerá království

a země Naše společné, jmenovitě věci zákonodární, týkající se mínce, peněz a úvěru, ela a obchodu, též pravidel bankovnítví erodního; jakož i věci zákonodárské, týkající se pravidel poštovnítví, telegrafu a železnic, rovněž i způsobu i spřádání povinnosti vojenské, mají se budoně v radě říšské a s radou říšskou vyjednávat i pomoci její vedlé zřízení vyřizovati; jakož se jediné s přivolením rady říšské mají nové dané a dávky uváděti, dané a poplatky již zavedené, zvláště eena soli zvyšovati, dle Našeho rozhodnutí, jehož datum 17. července 1860 nové výpůjčky činili; nyníjší dluhy státní konvertovati a nemovitě jmění státní prodávati, zjmačovati aneb zavazovati; — konečně se mají pomoci rady říšské rozpočty vydání státních na rok příští zkoušeti a na jisto postavovati, a takéž závěry počtu státních a resultáty ročního hospodaření s financemi zkoumati.

III. Všecké jiné věci, zákonodárství se týkající, které v punktech výše položených nejsou jmenovány, vyřizovány budou dle zřízení ve sněmích zemských, a to v královstvích a zemích ke koruně uherské příslušných dle předešlého jich zřízení, v Našich ostatních královstvích a zemích ale dle jich řádů zemských.

Poněvadž ale v Našich zemích, kteréž nenáleží ke koruně uherské od dávnych let i takové věci, zákonodárství se týkající, o nichž jednati nepřísluší výhradně radě říšské, společně se vyjednávaly a rozhodovaly, tedy Sobě zůstáváme, že dáme také věci takové dle zřízení vyjednávati pomocí rady říšské, do níž se radové říšští z těchto zemí přivezou.

Věci, o nichž jednati nepřísluší výhradně radě říšské, budou se moci společně vyjednávat také tehda, když by si toho ten který sněm zemský žádal a návrh v přičině toho učinil.

IV. Tento diplom císařský budíž neprodleně v archívech zemských království a zemí Našich schován, a časem svým vložen v zákony zemské v textu autentickém i v jazycích zemských. Nástupcové Naši majíť též diplom hned když nastoupí na trůn, tímž způsobem podpisem svým opatřiti, a jednomu každému království i jedné každé zemi jej vydati, kdežto se pak vloží v zákony zemské.

Tomu na svědomí jsme se v tomto diplomě podepsali, pečetí Naší císařskou k němu přitisknouti dali a poručili, aby byl v Našem archivu domovním, dvorském a státním uložen a chován.

Dáno ve Vídni, hlavním a sídelním městě Našem, dne
20. října léta tisícého osmístého šedesátého, panovním Našeho
roku dvacátého.

František Josef

Karel Rukhberg

Z Nejvyššího nařízení:

Sebednyj pan Ransonn

